

III. Додаткові ресурси та матеріали для вчителів

Використання навчально-методичних матеріалів українознавчого компоненту для учнівства з тимчасово окупованих територій

З метою забезпечення навчання дітей і молоді, які проживають або проживали на тимчасово окупованій території України, рекомендуємо педагогічним працівникам використовувати навчально-методичні матеріали, розроблені Міністерством освіти і науки України спільно з Центром громадянської просвіти «Альменда» у межах проєкту «Готові діяти: створення умов для зменшення освітніх втрат для дітей з ТОТ» відповідно до Типової освітньої програми для учнів, які проживають або проживали на тимчасово окупованих територіях, затвердженої наказом МОН від 21.07.2025 № 1047.

Навчально-методичне забезпечення, що містить конспекти уроків з історії України та інтегрованого курсу «Громадянська освіта й основи цивільного захисту» для 10–11 класів, а також матеріали для річного підсумкового оцінювання, розміщено на платформі «Всеукраїнська школа онлайн» за покликанням <https://lms.e-school.net.ua/> та рекомендовано для використання під час організації навчання за українознавчим компонентом.

Водночас під час організації освітнього процесу варто забезпечити дотримання вимог цифрової та інформаційної безпеки, зокрема використовуючи рекомендації з онлайн-безпеки для учнів, які перебувають на тимчасово окупованих територіях України, а також для педагогічних працівників, які здійснюють їх навчання

У 2026/2027 навчальному році педагогічним працівникам доцільно використовувати навчально-методичні матеріали українознавчого компоненту для учнівства, яке перебуває або перебувало на тимчасово окупованих територіях України, розміщені на платформі «Всеукраїнська школа онлайн».

Використання цих матеріалів є важливим для реалізації Типової освітньої програми для осіб з ТОТ, підтримки зв'язку учнівства з українською мовою, історією, культурою, громадянськими цінностями та правовим простором України. Вони сприяють подоланню освітніх втрат, збереженню української ідентичності та забезпеченню безперервності освітньої траєкторії.

Матеріали можуть використовуватися під час уроків, індивідуальних консультацій, дистанційного, змішаного, екстернатного навчання, педагогічного патронажу, а також для підготовки до річного оцінювання з предметів українознавчого компоненту.

Під час роботи з учнівством, яке перебуває на ТОТ, педагогам необхідно враховувати безпековий контекст: дотримуватися конфіденційності, обережно

добирати форми комунікації та уникати завдань, які можуть створити додаткові ризики для дитини чи її родини.

Навчально-методичні матеріали українознавчого компоненту для учнівства, що перебували або перебувають на ТОТ на ВШО:

1. Інтегрований курс «[Громадянська освіта й основи цивільного захисту](#)» 10 клас.
2. Інтегрований курс «[Громадянська освіта й основи цивільного захисту](#)» 11 клас.
3. Інтегрований курс «[Історія України](#)» 10 клас.
4. Інтегрований курс «[Історія України](#)» 11 клас.

Додатково розроблені Центром громадської просвіти «Альменда» матеріали:

1. Збірник інформаційно-методичних матеріалів «[Як протидіяти впливу російських наративів на школярів](#)» .

Матеріали збірника можна використати під час навчального процесу, а також у реалізації Концепції громадянської освіти в Україні та Стратегії деокупації й реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя.

2. Методичні рекомендації «[Особливості висвітлення юридичного аспекту геноциду проти української нації у закладах загальної середньої освіти](#)».

У методичних рекомендаціях висвітлено основи юридичного підходу до характеристики злочину геноциду, його матеріальних та суб'єктивних елементів. Визначено існуючі прогалини щодо викладу даної тематики у профільних підручниках і посібниках, а також протягом підготовки та проведення навчальних занять. Проаналізовано позитивний досвід іноземних закладів освіти щодо обсягу та змісту тематичних матеріалів, специфіки подачі чутливої теми школярам з урахуванням їхніх вікових особливостей та когнітивних здібностей.

Реалізація українознавчого компонента для дітей, що навчаються за кордоном

Для забезпечення якісного викладання за програмою українознавчого компонента ([Типова освітня програма для навчання дітей, які виїхали з України внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації і здобувають освіту одночасно в закладах освіти країни перебування та України, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 07 серпня 2025 р. №1119](#)) у 2026/2027 навчальному році педагогічним працівникам, які викладають українську мову, українську літературу, історію України та українознавчі курси, рекомендовано використовувати навчальні матеріали,

розроблені Громадською організацією «Вчися» спільно з Міністерством освіти і науки України та Українським інститутом розвитку освіти. Ознайомитися з матеріалами та завантажити їх можна за [покликанням](#).

Додаткові рекомендації щодо особливостей реалізації українознавчого компоненту можна переглянути за [покликанням](#).

З метою забезпечення інформаційної прозорості для всіх зацікавлених осіб розміщена на інформаційному вебсайті за [покликанням](#).

Формування культури безпечної онлайн-поведінки

Безпечне шкільне онлайн-середовище для учнівства, учительства та батьківства, – це функціональна безпечна шкільна мережа зі сформованою загальною політикою школи щодо онлайн-безпеки дітей, яка передбачає впровадження основних принципів захисту персональних даних.

Національний проєкт [Кібер Брами](#) допоможе дізнатись, як безпечно користуватись мережею, попереджати та протидіяти злочинним діям в Інтернеті та не стати жертвою ворожої пропаганди. Розділ «[Кібербезпека в освіті](#)» знайомить з актуальними викликами у сфері кібербезпеки, підходами до захисту персональних даних в мережі, сучасними навчальними курсами для покращення цифрових навичок у сфері кібергігієни, корисними навчальними матеріалами «[Моя приватність](#)» для учнів / учениць 1–11 класів, іграми тощо, які пояснюють дітям та батькам основні правила онлайн-етикету в мережі, як розрізняти фейки та дезінформацію. За допомогою порталу учнів /учениць, учителів та учительок та батьків можуть навчитися безпечно використовувати сучасні цифрові технології, соціальні мережі, онлайн-платформи та застосунки.

Як сформувану безпечну шкільну мережу та забезпечити онлайн-безпеку для учнівства та батьків, які перебувають на тимчасово окупованих територіях і учителів/учительок, які з ними працюють, описано у «[Методичних рекомендаціях щодо відновлення української системи освіти на деокупованих територіях для керівників і педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти](#)».

Звертаємо увагу: під час дистанційного або змішаного навчання посилюється значущість безпеки в мережі. Рекомендуємо ознайомити учнів / учениць з алгоритмами дій у разі онлайн-небезпек та обговорити з батьками використання контент-фільтрів для безпечного пошуку інформації, відповідно до віку.

Важливо формувати мережевий етикет, заохочувати відповідальну поведінку в мережі та дотримання правил спілкування. Нагадуємо про необхідність повторення правил безпечної роботи за комп'ютером і виконання вправ для зняття втоми. Рекомендуємо звернути увагу на особливості дистанційного навчання ([лист Міністерства освіти і науки України від 02.11.2020 № 1/9-609](#); навчально-методичний посібник «Нова українська

школа: організація дистанційного і змішаного навчання у початковій школі», <https://sur1.li/ndwhrw> та методичними рекомендаціями щодо організації дистанційного навчання в школі, <https://surli.cc/vsorbtt>).

Добро́чесність в закладі освіти

Про діяльність закладів освіти на засадах доброчесності, права та обов'язки педагогів й учнівства ви можете дізнатися на платформі [Study.NAZK](#). Крім того, розроблено методичні рекомендації для підвищення прозорості та доброчесності в діяльності закладів загальної середньої освіти «[Освітній навігатор](#)».

Курс «[Небайдужі: базові емоційні потреби та соціальна взаємодія](#)». 15-годинний безкоштовний курс із фокусом на емоційне благополуччя.

З 2022 року в системі вищої та післядипломної педагогічної освіти імплементується курс з психосоціальної підтримки для педагогів закладів дошкільної та загальної середньої освіти «Благополуччя дітей та педагогів: дієві інструменти та практики підтримки». Курс розроблено науковим партнером the LEGO Foundation MHPSS Collaborative. **Соціально-емоційна підтримка учасників освітнього процесу**

У 2026–2027 навчальному році впровадження та наскрізна інтеграція програм соціально-емоційного навчання (СЕН) є обов'язковим складником реалізації Держстандарту Нової української школи (НУШ) та ключовим інструментом Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?».

Для посилення компонентів з соціально-емоційного навчання для вчительства можуть бути корисними наступні ресурси:

Аналітичний огляд «[Можливості для реалізації СЕН у рамках реформи НУШ](#)» від ГО «Інститут лідерства, інновацій та розвитку»;

Посібник «[Я \(практикую\) СЕЕН. Посібник для створення професійної спільноти](#)» від EdCamp Україна;

Програма «[Соціально-емоційне та етичне навчання](#)» для 3-4 класів початкової школи;

[Національний звіт 2025 року](#), розділ із практиками соціально-емоційного навчання у школах.

Крім того, розроблені навчальні курси для освітян:

Курс «[Я і якісне та цілісне навчання: СЕН і психосоціальна підтримка](#)». 5-годинний безкоштовний курс англійською мовою з українськими субтитрами. Фокус на підтримку дітей у складних умовах, ознайомлення з методами СЕН, арт-техніки, самопідтримка для педагогів.

СЕЕН-ініціатива на EdCamp Ukraine: «[Хочу практикувати СЕЕН](#)». Інформація про те, як долучитися до програми, практика обміну досвідом, спільноти та сертифікаційні можливості для педагогів.

Реагуючи на потреби сьогодення та з метою забезпечення наступності між дошкіллям та загальною середньою освітою the LEGO Foundation було реалізовано національну імплементацію Програми СЕН «Зерна»: розвиток соціально-емоційних навичок та підтримка благополуччя дітей і педагогів в Україні. Реалізація Програми відбувається у партнерстві між Міністерством освіти і науки України, the LEGO Foundation, Лабораторії з екологічних підходів до соціально-емоційного навчання (англ. EASEL Lab) Гарвардської вищої школи освіти та обласних закладів післядипломної педагогічної освіти. З матеріалами проєкту можна ознайомитися за [покликанням](#).

Формування медіаграмотності

У сучасних умовах медіаграмотність – це не лише здатність відрізнити правду від неправди. Це комплекс навичок критичного мислення, аналізу джерел, розуміння алгоритмів поширення контенту, виявлення прихованих мотивів та усвідомлення власної ролі у формуванні інформаційного простору.

Важливо навчити дітей не просто перевіряти факти, а розуміти, як створюється та поширюється інформація, які емоції й поведінкові реакції можуть бути використані для маніпуляції, а також як відповідально споживати й поширювати контент у цифровому середовищі.

Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) у межах проєкту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність в освіті» розроблені онлайн-курси, посібники для вчителів, навчальні й просвітницькі матеріали та курси з підвищення кваліфікації у межах медіаосвіти, покликані розвивати критичне мислення і вміння ухвалювати рішення на основі аналізу інформації, регулювати здорове медіаспоживання під час війни та бути стійкими до інформаційних впливів.

Проєкт «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність в освіті» реалізується Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) за підтримки Посольства США в Україні у партнерстві з Міністерством освіти і науки України, Міністерством культури України та Міжнародним благодійним фондом «Академія української преси» (АУП).

Онлайн-курс «Very Verified 2.0», спрямований на широку аудиторію користувачів / користувачок, зокрема освітян, які професійно працюють із темою медіаграмотності, а також на тих, хто має бажання посилити навички розпізнавання шкідливих інформаційних впливів. Онлайн-курс покликаний зміцнити інформаційну стійкість громадян / громадянок в умовах сучасних викликів, зокрема під час війни, коли маніпуляції та навмисно спотворена інформація можуть загрожувати національній безпеці та єдності.

Після завершення курсу користувачі отримують сертифікат на 15 годин (0,5 кредиту ЄКТС), а також на стартовій сторінці курсу доступна програма підвищення кваліфікації.

Онлайн курс рекомендовано МОН та Міністерством культури України.

Посилання на курс: [Very Verified 2.0 | EdEra – студія онлайн-освіти](#)

Онлайн-курс «Впровадження медіаграмотності в освітню сферу» – інтерактивна програма з 11 модулів, створена IREX у партнерстві з Асоціацією інноваційної та цифрової освіти, яка відкриває можливості для всіх, хто працює в освіті, інтегрувати медіаграмотність у навчальний процес.

Курс у форматі SCORM охоплює критичне мислення, аналіз текстової інформації, візуальну грамотність, розпізнавання маніпуляцій і пропаганди, і фасилітацію емоційно складних тем, містить відео реального уроку та поради експертів, а після проходження надає офіційний сертифікат підвищення кваліфікації на 60 годин (2 ЄКТС), підтверджений МОН України.

Посилання на курс: [Онлайн-курс «Впровадження медіаграмотності в освітню сферу»](#).

Як інтегрувати медіаграмотність у будь-який предмет. Збірник вправ та ідей для вчителів / Г. Асманська, М. Дашко, М. Дорош, Г. Новицька, І. Палько, О. Розумієнко, О. Усенко. [\[Електронний ресурс\] // IREX в Україні. — 2025. — 152 с.](#)

Збірник пропонує вчителям вправи, практики та розробки з інтеграції інфомедійної грамотності в шкільні уроки. Пропоновані практики є універсальними алгоритмами, які освітяни можуть адаптувати під свій предмет, тему та вікові особливості учнів/-иць середньої та старшої шкіл. Методично-практичний матеріал розподілений за основними компетентностями з інфомедійної грамотності згідно з методикою інтеграції проєкту IREX «Вивчай та розрізняй»: критичне мислення; інформаційна, медійна та візуальна грамотність; стійкість до шкідливих інформаційних впливів; цифрова безпека; інноваційність та розвиток креативності. Такий підхід є узгодженим з тими компетентностями та вміннями, які набувають учні та учениці після завершення обох циклів базового навчання, передбачених НУШ.

Вправи збірника дають можливість учителям і вчителькам інтегрувати різні теми медіаграмотності безпосередньо в будь-який урок. До того ж ідеї для натхнення, які подані в збірнику, сприятимуть створенню освітянами власних матеріалів і дозволять розширити спектр інтеграції. Посилання на збірник: [Як інтегрувати медіаграмотність у будь-який предмет. Збірник вправ та ідей для вчителів - Google Drive](#).

Універсальні уроки з медіаосвіти для класної та позакласної роботи з учнями 5-11 класів проєкту IREX «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність в освіті»:

Універсальний урок для учнів 8-11 класів «Медіаграмотність під час війни: як вистояти в інформаційному потоці». Розроблено експертами міжнародної

організації IREX у межах проєкту «Вивчай та розрізняй». Конспект уроку, презентація, роздаткові матеріали.

Універсальний урок для учнів 8-11 класів «Кібербезпека: навички, які захищають не тільки під час війни». Розроблено експертами міжнародної організації IREX у межах проєкту «Вивчай та розрізняй». Конспект уроку, презентація, роздаткові матеріали.

Універсальний урок для учнів 8-11 класів «Як українцям зберегти єдність: протидія стереотипам та мові ворожнечі». Розроблено експертами міжнародної організації IREX у межах проєкту «Вивчай та розрізняй». Конспект уроку, презентація, роздаткові матеріали.

Універсальний урок для учнів 5-11 класів «Це ж просто фільм»: як нами маніпулюють через розважальний контент». Розроблено експертами міжнародної організації IREX у межах проєкту «Вивчай та розрізняй». Конспект уроку, презентація.

Універсальний урок для учнів 5-11 класів «Фільтруємо тренди в соцмережах: де розвага, а де маніпуляція». Розроблено експертами міжнародної організації IREX у межах проєкту «Вивчай та розрізняй». Конспект уроку, презентація.

[Посилання на всі універсальні уроки.](#)

7 кроків до здорового медіаспоживання під час війни. Посібник для вчителя / О. Вознесенська, Н. Дятел, Л. Найдьонова, О. Тараненко, Н. Умеренкова. [Електронний ресурс] // IREX в Україні. – 2024. – 147 с.

Посібник узагальнює та пропонує до використання:

- практики щоденної взаємодії з медіаконтентом зі збереженням емоційного балансу;
- поради щодо уникнення наслідків інформаційного перенавантаження та щодо медіаспоживання емоційно важкого контенту під час війни;
- рекомендації для вчителів, як передати ці практики учням і їх батькам, щоби якомога більше українців та українок мали можливість споживати медіа безпечно та ресурсно навіть під час війни.

Посилання на посібник: <https://vse.ee/7krokiIREX>

Ініціатива Tryangle (Трикутник критичного мислення) – всеукраїнська кампанія для батьків і дітей шкільного віку, що навчає родини усвідомлено взаємодіяти з інформацією та формувати здорові медіазвички.

У центрі активності – простий, але дієвий інструмент: «трикутник критичного мислення», який допомагає аналізувати новини з трьох боків – чи джерело надійне, чи новина справді важлива для вас, і чи не маніпулює вона емоціями. Tryangle пропонує практичні поради, які легко застосовувати щодня, якщо у батьків немає часу проходити повноцінне навчання. Кампанія вже охопила понад 2 млн українців та може бути корисною освітянам у роботі з батьками. Ініціатива підтримана та рекомендована Міністерством культури України. Посилання на ініціативу: <https://www.tryangle.online>.

Цифровий лабіринт «НЕ ВІРРР – ПЕРЕВІРРР». Інтерактивний онлайн-інструмент, який допомагає розвивати критичне мислення та навички відповідального споживання інформації. Лабіринт складається з 10 тематичних віртуальних кімнат, присвячених фейкам, маніпуляціям, пропаганді, алгоритмам соціальних мереж, та іншим викликам сучасного інформаційного простору. Включає квести, загадки, відео інструкції та інший інтерактивні вправи. Його можна проходити самостійно, а також використовувати як інструмент під час уроків, тренінгів і навчальних занять. По завершенню відвідувачі можуть отримати сертифікат. Посилання на лабіринт: <https://www.medialabirynt.in.ua>

Медіаграмотний спринт. Інноваційний формат для підтримки вчителів і вчительок в інтеграції навичок медіаграмотності в щоденне життя учнів та учениць 7–9 класів (*Медіаграмотний спринт. Діти*), колег/колежанок, батьківської спільноти, а також учнів/-иць 10-11 класів (*Медіаграмотний спринт. Дорослі*). Обидва посібники детально розроблені для проведення десятиденного заходу в будь-якому меседжері, спрямовані на розвиток семи ключових навичок медіаграмотності: сканування медіаспоживання, розуміння та розрізнення фактів і суджень, вихід з інформаційної бульбашки, уміння справлятися з емоціями й розуміння медіа як джерела психоемоційної підтримки, інформаційний челендж, протидію кібершахрайству, роботу зі стереотипами. Завдяки цьому Медіаграмотному спринту ви зможете в неформальній атмосфері створити сприятливе середовище для розвитку критичного мислення та налагодження ефективної комунікації.

Посилання на посібники:

[Медіаграмотний спринт. Діти.](#)

[Медіаграмотний спринт. Дорослі.](#)

Матеріали Національного проєкту з медіаграмотності «[Фільтр](#)»

Медіа Гра Сканарікс для дітей від 10 років, яку додано до реєстру корисних ресурсів на офіційній європейській платформі [Digital Skills and Jobs Platform](#) Європейської комісії.

Медіа Гра Сканарікс – це відповідь на нову реальність інформаційного світу. Вона об'єднує міжнародні та європейські підходи, критичні дослідження ШІ та практичний досвід боротьби з дезінформацією, цифрової демократії й медіа- та інформаційної грамотності, залишаючись при цьому глибоко пов'язаною з повсякденним життям.

Ця гра допомагає гравцям розібратися в сучасних викликах інформаційного світу – від ШІ контенту та вірусних наративів до економіки уваги. Гра поєднує сценарний і сюжетний формат, командні завдання та обговорення, допомагаючи розвивати критичне мислення й навички роботи з інформацією.

Гра створена для широкої аудиторії – учнів, сімей, освітян і тих, хто навчається впродовж життя та доступна як офлайн-квест із елементами настільної гри, а також як інтерактивна онлайн- гра (демоверсія). Вже є версії

англійською, українською та грецькою мовами, розроблена з урахуванням інклюзивного міжкультурного навчання – з планами розширення мов. Наразі онлайн доступний один зі сценаріїв. Проєкт підходить як для індивідуального використання, так і для формальної та неформальної освіти – у школах, університетах, молодіжних організаціях і громадських просторах.

Гра працює у трьох форматах:

- як самостійна гра з різними сценаріями;
- як навчальна й методологічна модель, що дозволяє разом з учасниками створювати нові ігри;
- як платформа для співпраці з партнерами – для розробки нових сценаріїв.

Через сценарії гравці також досліджують інші освітні теми, інтегровані в ігровий процес. Сценарії постійно оновлюються та адаптуються під різні вікові групи.

Для молодших дітей вона пояснює основи медіа- та інформаційної грамотності у простій формі – як відрізнити правду від маніпуляції, розпізнавати онлайн-ризик та розуміти, як алгоритми впливають на контент.

Для підлітків гра розширює ці теми, охоплюючи права людини, онлайн-безпеку, упередження ШІ та демократичні цінності.

Для дорослих гра розкриває складніші теми: регулювання ШІ, відповідальність платформ та агентів ШІ.

[Медіа Гра Сканарікс](#) робить видимим те, що часто залишається непомітним – як створюється і поширюється контент та що на це впливає. Вона розвиває критичне мислення, допитливість і вміння спиратися на факти, підкреслюючи медіа- та інформаційну грамотність як важливу громадянську навичку. Пілотування та подальше впровадження гри з українськими дітьми в Греції та освітянами показало сильний освітній ефект: зростання мотивації до медіа- та інформаційної грамотності, розвиток навичок перевірки джерел і командної роботи.

Гра не потребує попередніх знань – вона підводить до них через процес гри, вибір і рефлексію. У результаті учасники розвивають:

- критичне мислення та аналітичні навички;
- медійну, інформаційну та ШІ-грамотність;
- навички співпраці та комунікації;
- мотивацію до подальшого розвитку навичок медіа- та інформаційної грамотності.

Також направляємо пропозиції на тему «Громадянська освіта», підготовлені у співпраці з National Democratic Institute for International Affairs (NDI).

З метою зміцнення демократичної участі та стимулювання громадянської активності української молоді віком від 18 до 26 років у період з 01.02.2026 по 15.06.2026 року було успішно реалізовано всеукраїнську стратегічну комунікаційну кампанію «Впливовці». Ініціатива спрямована на подолання психологічних та інформаційних бар'єрів щодо залучення молоді до

суспільного життя шляхом переведення абстрактних понять демократії у площину зрозумілих щоденних дій, таких як волонтерство, адвокація, правотворчість та реалізація соціальних проєктів.

Кампанія продемонструвала високу ефективність та загальне охоплення понад 1 778 000 користувачів. У межах реалізації ініціативи пропонується використовувати створену цифрову екосистему та практичні інструменти, які доступні за посиланнями нижче:

Офіційна вебплатформа <https://vplywowtsi.com/>. Центральний інформаційний хаб проєкту, який об'єднує ключові компоненти кампанії, містить історії успіху молодих лідерів та надає відкритий доступ до інструментів громадянської участі.

База знань та практичний інструментарій (Toolkit): <https://vplywowtsi.com/#toolkit>. Спеціалізований розділ, розроблений як довготривалий практичний ресурс для молоді, молодіжних організацій та представників закладів освіти. База знань містить покрокові інструкції та алгоритми роботи з ключовими інструментами локальної демократії:

Як подати офіційне звернення: роз'яснення видів звернень, правил їх подання та порядку дій у разі відсутності відповіді органів влади;

П'ять кроків для подання е-петиції: інструкція щодо залучення органів влади до вирішення актуальних проблем — від вибору адресата до отримання результату;

Доступ до публічної інформації: визначення прав громадян на запит інформації та правил коректного оформлення запитів;

Загальні збори, слухання, обговорення та консультації: рекомендації щодо вибору найбільш ефективного інструменту публічного діалогу;

Місцева ініціатива: порядок та умови підготовки й подання місцевих ініціатив;

Молодіжна рада: алгоритми створення молодіжних рад на місцях або долучення до їхнього складу;

Як створити громадську організацію: практичне керівництво із реєстрації та запуску ГО як інструменту впровадження змін;

Як подати проєкт до громадського бюджету: покрокова інструкція з підготовки заявок для фінансування локальних ініціатив за кошти учасницького бюджету.

Інтерактивний онлайн-квіз (у партнерстві з медіа Громадське): [Архітекторки майбутнього: досліди свою впливовість](#) Цифровий симулятор, що демонструє принципи функціонування демократії в дії через моделювання життєвих сценаріїв. Інструмент допомагає учасникам у формі гри вивчити власні права та обов'язки (залучив аудиторію у понад 187 000 користувачів).

Офіційна комунікаційна сторінка в Instagram: [@vplywowtsi](#) Платформа для візуального сторітелінгу та взаємодії з молодіжною аудиторією, що містить понад 1 мільйон переглядів інформаційних матеріалів,

роз'яснювальних публікацій (Reels, інфографіки) та історій молодих змінотворців зі всієї України.

Використання штучного інтелекту в освіті

Штучний інтелект може бути помічником для вчительства у підготовці до уроків, створенні завдань, ілюстрацій тощо. Окремо для освітян підготовлено [Інструктивно-методичні рекомендації щодо запровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіти](#) (лист Міністерства освіти і науки України №1/20386-25 від 29.09.2025).

Надаємо добірку ресурсів, які допоможуть оволодіти навичками роботи з інструментами штучного інтелекту:

курс підвищення кваліфікації «[Штучний інтелект в освіті](#)». Включає чотири вебіари. Охоплює основи штучного інтелекту, використання у підготовці уроків, створення завдань, етичні аспекти, формування запитів;

онлайн-курс «[Штучний інтелект – персональний помічник учителя](#)». Включає практичні відео й матеріали: створення завдань, автоматизація, розвиток критичного;

курс від Міністерства цифрової трансформації та Дія Серія освітніх відео: «[Що таке ШІ](#)», алгоритми, ризики, застосування у житті. Короткий формат (~0.1 ЕКТС), доступно українською та англійською мовами;

курс «[Штучний інтелект та цифрові технології в освіті: природнича галузь](#)». Безкоштовний курс тривалістю приблизно 15 годин. Охоплює типи ШІ, модулі інтеграції в природничу освіту, адаптивні технології, освітню платформу iZZI;

курс «[Штучний інтелект: від початківця до експерта](#)». Безкоштовний курс із шістьма модулями, включає знайомство з ChatGPT, Gemini, Claude, Copilot; генерація текстів, зображень, робота з таблицями, fact-checking.

Апробація навчальної літератури та навчальних матеріалів

Цьогорічні апробаційні процеси охоплюють, зокрема, навчальну літературу для 1 і 5 класів, а також, у межах пілотування профільної середньої освіти, оновлений зміст, модельні навчальні програми та навчальні матеріали для 10 класів.

Під час апробації педагогічний працівник оцінює не лише зміст підручника/посібника, а й можливість його практичного використання на уроці: відповідність очікуваним результатам навчання, доступність для учнів відповідного віку, логіку й послідовність подання матеріалу, якість завдань, зрозумілість інструкцій, доцільність ілюстративного матеріалу, зручність електронної версії, наявність фактичних, мовних, методичних або технічних недоліків, а також вплив навчальної літератури на активність і навчальні досягнення учнів.

Участь педагогічного працівника в апробації може враховуватися під час його атестації як підтвердження професійної діяльності, пов'язаної з упровадженням освітніх інновацій, аналізом якості навчального забезпечення, удосконаленням освітнього процесу та методичною роботою.

Детальніше про апробацію за [покликанням](#).

Протидія мові ворожнечі

Заклад освіти є простором, у якому формується культура поваги до людської гідності, різноманіття та безпечної комунікації. Завдання педагога - не лише реагувати на прояви мови ворожнечі, а й запобігати їм через розвиток критичного мислення, медіаграмотності, емпатії та навичок ненасильницького спілкування. Важливо навчати учнів розпізнавати стереотипи, упередження, дискримінаційні висловлювання й маніпуляції, аналізувати інформацію та відповідально поводитися в цифровому середовищі. Ефективними є обговорення реальних ситуацій, робота з кейсами, створення контрнарративів, командні проєкти та регулярне обговорення правил безпечної й поважної комунікації. Комплексний підхід до протидії мові ворожнечі рекомендований Радою Європи та поєднує правові, освітні й просвітницькі заходи.

Корисні ресурси:

Рада Європи: «[Боротьба з мовою ворожнечі в Україні](#)» - добірка матеріалів, рекомендацій та освітніх ресурсів.

Брошура Ради Європи «[Слово миру! Ні мові ворожнечі!](#)» - доступне пояснення поняття мови ворожнечі, її проявів і способів протидії.

[Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи CM/Rec\(2022\)16 щодо боротьби з мовою ворожнечі](#) - міжнародні стандарти та рекомендації для освітньої практики.

Організація інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти у 2026/2027 навчальному році (ключові зміни)

З 1 серпня 2026 року набирає чинності нова редакція Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 5 лютого 2026 р. № 129) (далі – Порядок).

Оновлена редакція Порядку спрямована на вдосконалення механізмів організації інклюзивного навчання, забезпечення своєчасного виявлення освітніх труднощів, визначення необхідного рівня підтримки та створення умов для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

Порядок визначає єдині організаційні засади надання підтримки здобувачам освіти з особливими освітніми потребами, розширює можливості

закладів освіти щодо своєчасного реагування на освітні труднощі учнів та посилює роль команди психолого-педагогічного супроводу в оцінюванні освітніх потреб, плануванні та реалізації індивідуальної програми розвитку, визначенні адаптацій і модифікацій змісту освіти, а також здійсненні моніторингу результативності наданої підтримки.

Однією з ключових особливостей оновленого Порядку є впровадження комплексного підходу до організації підтримки здобувачів освіти, який ґрунтується на ранньому виявленні освітніх труднощів, визначенні рівня підтримки відповідно до індивідуальних освітніх потреб та забезпеченні взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

Ключовою зміною оновленого Порядку є запровадження системного підходу до раннього виявлення освітніх труднощів та організації підтримки здобувачів освіти відповідно до їхніх індивідуальних освітніх потреб. Такий підхід дає змогу своєчасно виявляти труднощі в навчанні, розвитку, комунікації, поведінці чи соціальній взаємодії, визначати необхідний обсяг підтримки та запобігати поглибленню освітніх труднощів.

Важлива роль у ранньому виявленні освітніх труднощів належить педагогічним працівникам, які безпосередньо здійснюють освітній процес і мають можливість спостерігати за навчальною діяльністю здобувача освіти, особливостями його поведінки, комунікації, соціальної взаємодії та участі в освітньому процесі. Підставою для організації підтримки можуть бути труднощі, пов'язані із засвоєнням навчального матеріалу, виконанням навчальних завдань, концентрацією уваги, комунікацією, емоційною саморегуляцією, взаємодією з іншими учасниками освітнього процесу або іншими аспектами навчальної діяльності.

Порядком визначено п'ять рівнів підтримки, які відрізняються обсягом та інтенсивністю психолого-педагогічної підтримки, необхідної здобувачу освіти для успішного навчання та участі в освітньому процесі.

Перший рівень підтримки спрямований на подолання незначних освітніх труднощів із використанням ресурсів закладу освіти. Рішення про його надання приймаються командою психолого-педагогічного супроводу та затверджуються керівником закладу освіти. Організація першого рівня підтримки не потребує створення інклюзивного класу та проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особи інклюзивно-ресурсним центром.

У разі виявлення освітніх труднощів педагогічні працівники інформують керівника закладу освіти або визначену ним особу, відповідальну за координацію інклюзивного навчання. Для визначення необхідного обсягу підтримки команда психолого-педагогічного супроводу проводить вивчення освітніх потреб здобувача освіти та визначає заходи підтримки, необхідні для забезпечення його успішного навчання.

Другий – п'ятий рівні підтримки визначаються на підставі висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, підготовленого

інклюзивно-ресурсним центром. Залежно від визначеного рівня підтримки забезпечуються реалізація індивідуальної освітньої траєкторії, надання психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг (допомоги), застосування необхідних адаптацій і модифікацій освітнього процесу відповідно до індивідуальних освітніх потреб здобувача освіти.

Оновленим Порядком визначено механізм перегляду рівня підтримки здобувача освіти протягом навчального року. За результатами моніторингу його освітніх потреб, динаміки розвитку та ефективності наданої підтримки команда психолого-педагогічного супроводу за участю фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру та за погодженням з батьками (іншими законними представниками) може прийняти рішення про зміну рівня підтримки на суміжний.

Відповідні зміни відображаються в індивідуальній програмі розвитку, зокрема в частині обсягу психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги). Рішення команди оформлюється протоколом засідання, який підписується членами команди психолого-педагогічного супроводу, що брали участь у засіданні, та вноситься до автоматизованої системи роботи інклюзивно-ресурсних центрів.

Команда психолого-педагогічного супроводу є ключовим суб'єктом організації інклюзивного навчання та прийняття рішень щодо надання підтримки здобувачу освіти. До її основних завдань належать визначення освітніх потреб здобувача освіти, розроблення, реалізація та перегляд індивідуальної програми розвитку, визначення необхідних адаптацій і модифікацій освітнього процесу, моніторинг результативності наданої підтримки та, за потреби, ініціювання перегляду рівня підтримки.

Рішення команди психолого-педагогічного супроводу оформлюються протоколами засідань, що забезпечує належне документування прийнятих рішень, послідовність організації підтримки та наступність у роботі з кожним здобувачем освіти.

Порядком визначено, що індивідуальна програма розвитку може бути розроблена протягом одного місяця з дня початку надання підтримки. Це дає можливість команді психолого-педагогічного супроводу всебічно вивчити освітні потреби здобувача освіти, визначити його сильні сторони, труднощі та необхідні заходи підтримки. Після розроблення індивідуальна програма розвитку затверджується керівником закладу освіти.

Протягом навчального року педагогічні працівники, які забезпечують викладання навчальних предметів (інтегрованих курсів), здійснюють адаптацію та/або модифікацію їх змісту відповідно до індивідуальної програми розвитку.

Відомості про застосовані адаптації та модифікації, очікувані результати навчання й особливості оцінювання узагальнюються у додатку до індивідуальної програми розвитку та враховуються під час підсумкового засідання команди психолого-педагогічного супроводу.

У оновленому Порядку деталізовано підходи до застосування адаптацій і модифікацій освітнього процесу відповідно до індивідуальних освітніх потреб здобувача освіти.

Адаптації спрямовані на забезпечення доступності освітнього процесу без зміни очікуваних результатів навчання та можуть стосуватися організації освітнього середовища, способів подання навчального матеріалу, використання допоміжних засобів для навчання, особливостей оцінювання, режиму навчання та інших умов організації освітнього процесу.

Модифікація передбачає зміну змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів), очікуваних результатів навчання та підходів до оцінювання відповідно до індивідуальних освітніх потреб здобувача освіти і здійснюється на підставі індивідуальної програми розвитку.

Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомога) є складовою системи підтримки здобувачів освіти з особливими освітніми потребами та надаються відповідно до визначеного рівня підтримки й індивідуальної програми розвитку.

Корекційно-розвиткові послуги (допомога) проводяться педагогічними працівниками, посади яких введено до штатного розпису закладу освіти, та/або іншими фахівцями, залученими відповідно до законодавства, які мають необхідну освіту та професійну кваліфікацію.

Психолого-педагогічні послуги (допомога) надаються практичним психологом, соціальним педагогом, іншими педагогічними працівниками, до повноважень яких належить виконання відповідних функцій, а також за потреби — залученими фахівцями відповідно до законодавства.

Для обліку проведених психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять ведеться журнал встановленої форми. У ньому відображаються відомості про проведені заняття, їх зміст, тривалість, результати та динаміку розвитку здобувача освіти відповідно до вимог Порядку.

Також у Порядку передбачає створення в закладах загальної середньої освіти умов, необхідних для забезпечення доступності освітнього процесу та ефективної участі здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в усіх видах освітньої діяльності.

Залежно від індивідуальних освітніх потреб можуть використовуватися ресурсні кімнати, ресурсні осередки, допоміжні засоби для навчання, спеціальні меблі та обладнання, альтернативні й додаткові засоби комунікації, навчальні матеріали у доступних форматах, допоміжні технології та інші засоби, що забезпечують доступність освітнього процесу.

Слід зазначити, що оновленим Порядком унормовано підходи до оформлення документів про освіту здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, які навчалися із застосуванням модифікації змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів).

У додатках до документів про освіту навчальні предмети (інтегровані курси), зміст яких було модифіковано відповідно до індивідуальної програми розвитку, позначаються символом «*». Така позначка засвідчує, що опанування відповідного навчального предмета (інтегрованого курсу) здійснювалося за модифікованим змістом відповідно до індивідуальної програми розвитку.

Також Порядком передбачено можливість організації інклюзивного навчання з використанням технологій дистанційного навчання відповідно до законодавства.

В умовах воєнного стану, надзвичайного стану або надзвичайної ситуації це забезпечує безперервність освітнього процесу, реалізацію індивідуальної програми розвитку, надання психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг (допомоги), а також збереження необхідного рівня підтримки здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

Оновлена редакція Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти спрямована на вдосконалення організації підтримки здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, забезпечення своєчасного виявлення освітніх труднощів, визначення необхідного рівня підтримки, посилення ролі команди психолого-педагогічного супроводу та створення умов для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії кожного здобувача освіти.

Реалізація положень Порядку сприятиме забезпеченню рівного доступу до якісної освіти, підвищенню ефективності психолого-педагогічної підтримки та створенню в закладах загальної середньої освіти безпечного, інклюзивного і безбар'єрного освітнього середовища.

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників

Система професійного розвитку педагогічних працівників у 2026/2027 н. р. суттєво змінюється. Оновлення пов'язані з уведенням у дію 01 липня 2026 року змін до [Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників](#) (далі — Постанова № 800). Інструментом змін стала державна інформаційно-комунікаційна система підтримки та забезпечення професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників (далі — Платформа), що отримала назву «Вектор».

Основна мета Платформи — організація підвищення кваліфікації, її планування та формування освітніх траєкторій в єдиному цифровому середовищі, забезпечення вільного вибору користувачами програм підвищення кваліфікації, їх прозорий облік, підтвердження достовірності документів про підвищення кваліфікації, виданих на Платформі та поза нею, реалізація механізму фінансування підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти з державного бюджету («гроші ходять за вчителем»). Координатором та технічним адміністратором Платформи є державна установа [«Український інститут розвитку освіти»](#).

Як педагогічному працівнику та закладу освіти зареєструватися на Платформі?

Для створення облікового запису на Платформі педагогічному працівнику потрібно пройти такі етапи:

- реєстрація;
- активація профілю;
- верифікація особи через id.gov.ua.

З метою забезпечення зручності проходження реєстрації надаються інструкції:

- [відеоінструкція «Як педагогічному працівнику зареєструватися на платформі “Вектор”»](#);
- [інструкція для реєстрації педагогічних працівників \(у форматі pdf\)](#).

Щоб активувати кабінет закладу освіти на Платформі, керівнику необхідно виконати такі кроки:

- реєстрація керівника на Платформі;
- активація власного профілю;
- верифікація особи через id.gov.ua;
- активація за допомогою кваліфікованого електронного підпису (юридичний КЕП) закладу освіти;
- призначення модератора закладу освіти — відповідальної особи, яка здійснюватиме необхідні дії в кабінеті закладу.

Для активації закладів освіти на Платформі рекомендуємо скористатися інструкціями:

- [відеоінструкція «Закладам освіти: як зареєструватися на платформі “Вектор”»](#);
- [інструкція для реєстрації закладів освіти \(у форматі pdf с. 20\)](#).

Експериментальний проєкт для педагогічних працівників закладів освіти — пілот політики «Гроші ходять за вчителем»

З листопада 2025 року до грудня 2026 року на Платформі апробується новий механізм фінансування професійного розвитку педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти — «гроші ходять за вчителем», за яким держава перераховує 1 500 гривень на персональний віртуальний рахунок педагогічного працівника. Отримані кошти можуть бути використані для самостійного вибору та оплати програм підвищення кваліфікації або послуг супервізії, розміщених на Платформі.

До участі в експериментальному проєкті на добровільних засадах можуть долучатися педагогічні працівники, які протягом строку дії договору обіймають у 5–9 класах та 10-х (пілотних) класах посади вчителя, вчителя-дефектолога, вчителя-логопеда, асистента вчителя, практичного психолога, соціального педагога, а також керівника чи заступника керівника закладу загальної середньої освіти, закладу спеціалізованої освіти (мистецького, спортивного,

військового (військово-морського, військово-спортивного) ліцею, ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою, наукового ліцею) або спеціального закладу загальної середньої освіти. Також долучаються до експериментального проєкту громадяни України, що займаються викладацькою діяльністю в освітніх осередках за кордоном.

Участь в експериментальному проєкті передбачає, що педагогічний працівник:

- проходить підтвердження закладом освіти (обов'язково за умови активації кабінету закладу);
- подає заявку на участь у проєкті;
- отримує кошти на віртуальний рахунок;
- обирає програму підвищення кваліфікації або послугу супервізії з-поміж доступних пропозицій, які мають відповідну позначку-стрічку «ГХЗВ» (скорочена назва політики «Гроші ходять за вчителем»);
- подає заявку на навчання;
- проходить навчання;
- надає зворотний зв'язок щодо його якості;
- отримує документ про підвищення кваліфікації.

З метою забезпечення зручності проходження реєстрації для участі в експериментальному проєкті надаються відповідні інструкції:

- [відеозапис «Як пройти верифікацію на Платформі, отримати і використати віртуальні кошти в межах пілоту політики “Гроші ходять за вчителем”»](#);
- [відеозапис «Напрями та можливості підвищення кваліфікації в межах пілоту політики “Гроші ходять за вчителем”»](#).

Важливу роль у реалізації експериментального проєкту відіграють заклади освіти, оскільки керівник закладу або призначений ним модератор у власному кабінеті підтверджують посаду та класи викладання педагогічних працівників закладу, які входять до визначених державою категорій, і таким чином надають їм можливість скористатися державним фінансуванням для особистого професійного зростання.

Щоб долучити до можливості участі в експериментальному проєкті педагогічний колектив закладу освіти, рекомендуємо керівникам скористатися відповідною інструкцією:

- [«Як підтвердити дані про педагогічних працівників вашого закладу» \(у форматі pdf зі с. 26\)](#).

Супервізія як вид професійного розвитку педагогічних працівників

Супервізія — це комплекс заходів з надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам на добровільних засадах, що сприятиме вдосконаленню їх професійної діяльності та професійному розвитку.

З 01 липня 2026 року відповідно до п. 26 Постанови № 800 (зі змінами) результати супервізії можуть бути зараховані як підвищення кваліфікації.

У 2026/2027 навчальному році педагогічні працівники можуть [отримати послугу супервізії](#) за кошти державного бюджету в межах експериментального проекту за таких умов*:

- реєстрації на Платформі;
- отримання віртуальних коштів (1 500 грн);
- вибору програми здійснення супервізії.

Наразі на Платформі вже майже 30 програм від суб'єктів, що пропонують послугу супервізії в індивідуальній або груповій формі для вчителів, керівників і заступників керівників закладів освіти, а також за освітніми галузями.

Звертаємо увагу педагогічних працівників на нові можливості для побудови власної траєкторії професійного зростання, отримання фахової підтримки й допомоги у 2026/2027 навчальному році та рекомендуємо скористатися Платформою для їх реалізації!

**Для вчителів предмета «Захист України» послуга супервізії надається окремо, поза Платформою, через заклади післядипломної педагогічної освіти.*